

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2022. gada 5. maijā

lietā Nr. 2021-32-0103

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa, pēc Aivara Lemberga konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2022. gada 5. aprīļa tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punkta un Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” 4. pielikuma 10. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 2006. gada 22. jūnijā pieņēma Apcietinājumā turēšanas kārtības likumu, kas stājās spēkā 2006. gada 18. jūlijā.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punkts noteic, ka apcietinātajam ir tiesības „izmantot personisko mazgabarīta sadzīves tehniku — televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli) un tam pievienojamās videospēles, kā arī ledusskapi, ūdens sildāmās ierīces,

radiouztvērēju (bez balss ieraksta iespējām). Kopējais individuālajā lietošanā izmantojamās sadzīves tehnikas svars nedrīkst pārsniegt 30 kilogramus”.

Ministru kabinets 2007. gada 27. novembrī pieņēma noteikumus Nr. 800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 800), kas stājās spēkā 2007. gada 1. decembrī. Noteikumu Nr. 800 4. pielikums nosaka priekšmetus un pārtikas produktus, kurus apcietinātajam ir tiesības glabāt. Šā pielikuma 10. punkts ietver mazgabarīta televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli), televizoram pievienojamās videospēles, mazgabarīta ledusskapi un radiouztvērēju.

2. Pieteikuma iesniedzējs – Aivars Lembergs (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) – pieteikuma iesniegšanas brīdī bijis pašvaldības domes deputāts un līdz 2021. gada 1. jūlijam arī tās priekšsēdētājs. 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanās Pieteikuma iesniedzējs atkārtoti ievēlēts pašvaldības domē.

Pieteikuma iesniedzējs ar pirmās instances tiesas 2021. gada 22. februāra spriedumu, kas nav stājies spēkā, notiesāts citstarp ar brīvības atņemšanas sodu. Tāpat ar minēto spriedumu viņam atcelts piemērotais drošības līdzeklis – noteiktas nodarbošanās aizliegums – un piemērots cits drošības līdzeklis – apcietinājums. Apcietinājumā viņš lūdzis izmeklēšanas cietuma priekšniekam atļauju izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, lai varētu pildīt pašvaldības domes deputāta un priekšsēdētāja pienākumus. Pieteikuma iesniedzēja lūgums noraidīts, pamatojoties uz Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punktu (turpmāk – apstrīdētā likuma norma) un Noteikumu Nr. 800 4. pielikuma 10. punktu (turpmāk – apstrīdētā noteikumu norma). Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētā likuma norma un apstrīdētā noteikumu norma (turpmāk arī – apstrīdētās normas), ciktāl tās liedz apcietinātajam, kuram apcietinājums piemērots ar notiesājošu spriedumu, kas nav stājies spēkā, izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, lai pildītu deputāta pienākumus, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 101. panta pirmajā teikumā ietvertajām tiesībām piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī 106. panta pirmajā teikumā ietvertajām tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos.

Lai piedalītos pašvaldības domes sēdēs un veiktu citas pašvaldības deputāta un domes priekšsēdētāja amata funkcijas, Pieteikuma iesniedzējam esot nepieciešama atļauja attālināti komunicēt vienīgi ar pašvaldības domi. Pašvaldības deputātam ne vien esot tiesības piedalīties pašvaldības domes darbā, tās komiteju sēdēs un balsot tajās, bet likums „Par pašvaldībām” un attiecīgās domes nolikums pat garantējot iespējas šīs tiesības realizēt tieši attālināti.

Apstrīdētās normas esot pretrunā ar labas likumdošanas principu, jo Saeima un Ministru kabinets neesot reaģējuši uz sociālās realitātes un tehnoloģiju attīstību, kā arī Covid-19 pandēmijas sekām un neesot apsvēruši iespēju ļaut apcietinātajiem strādāt attālināti, izmantojot personisko datortehniku ar pieeju internetam.

Apstrīdētajās normās ietvertajam pamattiesību ierobežojumam esot legītīms mērķis – sabiedrības drošības aizsardzība –, un ar to esot iespējams šo mērķi sasniegt. Tomēr, pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, pastāvot alternatīvi pamattiesību ierobežojuma legītīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi. Esot nošķirami gadījumi, kad personai ir piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums – un kriminālprocesā notiek aktīva izmeklēšana, un gadījumi, kad izmeklēšanas darbības jau pabeigtas un persona jau notiesāta, tomēr spriedums vēl nav stājies spēkā. Minētajos gadījumos drošības līdzekļa piemērošanas mērķis esot atšķirīgs. Proti, ja apcietinājums piemērots pirmstiesas kriminālprocesā, tā mērķis esot nodrošināt netraucētu izmeklēšanas norisi un objektīva nolēmuma pieņemšanu, piemēram, nepieļaujot to, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā persona ietekmētu lieciniekus un cietušos, slēptu pierādījumus. Savukārt tad, ja apcietinājums kā drošības līdzeklis piemērots personai, kura ir notiesāta, taču spriedums vēl nav stājies spēkā, apcietinājuma mērķis esot nodrošināt to, ka persona neizvairīsies no soda izpildes. Turklāt tad, ja apcietinājums piemērots ar tiesas spriedumu, faktiski jau tiekots uzsākta brīvības atņemšanas soda izpilde, jo tiesa apcietinājumā pavadīto laiku ieskaitot brīvības atņemšanas soda laikā. Tādējādi apcietinātais gadījumos, kad izmeklēšanas darbības jau pabeigtas un viņš jau notiesāts, esot pielīdzināms notiesātai personai. Gadījumos, kad persona jau notiesāta, bet spriedums vēl nav stājies spēkā, neesot pamata šādam apcietinātajam noteikt stingrākus ierobežojumus attiecībā uz nodarbinātību nekā notiesātai personai. Tā kā

notiesātajām personām esot tiesības glabāt personisko datortehniku ar pieeju internetam, šādas tiesības būtu nosakāmas arī apcietinātai personai, kura ir notiesāta, bet spriedums vēl nav stājies spēkā. Likumdevējs Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā varot paredzēt cietuma administrācijai tiesības individuāli lemt par atļauju apcietinātajam kontrolēti izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, ja viņš iesniedz šādu lūgumu. Pieteikuma iesniedzējs arī norāda, ka daudzās Eiropas Savienības dalībvalstīs ieslodzītajām personām esot tiesības kontrolēti izmantot datortehniku ar pieeju internetam.

Sabiedrības ieguvums no apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma esot niecīgs salīdzinājumā ar zaudējumu, kas jāpacieš Pieteikuma iesniedzējam, jo visā apcietinājuma laikā viņš nevarot strādāt, gūt ienākumus un piedalīties ģimenes uzturēšanā. Pilsoņu ievēlētie pašvaldības deputāti esot politiskas amatpersonas, kas ir demokrātiski leģitimētas un pieņem lēmumus savu vēlētāju interesēs. Tātad gadījumā, ja drošības līdzeklis – apcietinājums – ir piemērots politiskai amatpersonai, tiesas lēmums nevarot tikt vērtēts augstāk par vispārējās vēlēšanās vēlētāju izteikto uzticību.

Viedoklī par lietas materiāliem Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Kriminālprocesā visi pierādījumi, arī cietušo un liecinieku liecības, esot fiksēti krimināllietas izmeklēšanas gaitā un pārbaudīti pirmās instances tiesā. Neesot iespējama tāda situācija, ka cietušie un liecinieki, kuri jau nopratināti pirmstiesas procesā un pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā mainītu pašu sniegtās liecības par labu apsūdzētajam un apelācijas instances tiesa piešķirtu ticamību šādām grozītām liecībām.

Pieteikuma iesniedzēja interesēm atbilstošs būtu arī tāds risinājums, ka par Pieteikuma iesniedzēja līdzekļiem datortehniku ar pieeju internetam nodrošinātu ieslodzījuma vieta, tādējādi nepieļaujot iespēju izmantot neatļautas programmas.

Tam, lai nodrošinātu apcietināto uzturēšanos ieslodzījuma vietā un šo personu kontroli, vienmēr būšot nepieciešami noteikti finanšu resursi un cilvēkresursi. Tomēr šis apstāklis tiesiskā valstī nevarot kalpot par attaisnojumu tam, lai netiektos pēc tādu humānu apstākļu nodrošināšanas apcietinātajam vai notiesātajam, kuri viņam ļautu vēlāk atgriezties sabiedrībā kā pilnvērtīgam tās

loceklim, tostarp ar digitālajām prasmēm. Turklāt neesot pamata uzskatīt, ka datortehnikas un interneta kontroles nodrošināšana ieslodzījuma vietā prasītu nesamērīgi lielus finanšu resursus.

Varot piekrist tam, ka ieslodzītā persona nevar brīvi pamest ieslodzījuma vietu, un no apcietinājuma būtības izrietot tas, ka attiecīgā persona nevar veikt darbu klātienē ārpus cietuma. Savukārt darba veikšana attālināti esot savienojama ar apcietinājuma būtību, un neesot pamata uzskatam, ka apcietinājuma piemērošana personai noteikti liegtu tai iespēju strādāt.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā likuma norma atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētajā likuma normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. Pieteikuma iesniedzēja apsvērumiem, ka apstrīdētā likuma norma neatbilstot labas likumdošanas principam tādēļ, ka neesot pārskatīta atbilstoši sociālās realitātes, tehnoloģiju attīstības un Covid-19 pandēmijas apstākļiem, neesot juridiskas nozīmes. Proti, tas, vai likumdevējam ir no Satversmes izrietošs pienākums nodrošināt Pieteikuma iesniedzējam iespēju izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, lai viņš varētu piedalīties pašvaldības domes darbā, esot pārbaudāms, vērtējot pamattiesību ierobežojumu pēc būtības.

Apstrīdētajā likuma normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nodrošinot kārtību un drošību apcietinājuma vietā un netraucētu kriminālprocesa norisi, tādējādi šā ierobežojuma leģitīmie mērķi esot citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība.

Izraudzītais līdzeklis esot piemērots apstrīdētajā likuma normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo vispārējs aizliegums apcietinātajiem izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam novēršot jebkādu risku, ka tā varētu tikt izmantota tādu darbību veikšanai, kuras, iespējams, vērstas pret kārtību un drošību apcietinājuma vietā vai saistītas ar tiesas procesa norises traucēšanu, izvairīšanos no tiesas sprieduma izpildes vai prettiesisku

metožu pielietošanu un liecinieku ietekmēšanu. Nepastāvot saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus būtu iespējams sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē, jo, piešķirot apcietinātajam personisko datortehniku ar pieeju internetam, viņam rastos iespēja traucēt kriminālprocesa norisi, turklāt internetā veikto darbību kontrole esot sarežģīta, laikietilpīga un prasīšot ne vien papildu cilvēkresursus, bet arī papildu finanšu resursus.

Sabiedrības labums no apstrīdētajā likuma normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma esot ievērojams, jo tiekot novērsta iespējamība, ka apcietinātais, izmantojot personisko datortehniku ar pieeju internetam, varētu traucēt kriminālprocesa norisi vai plānot izvairīšanos no tiesas sprieduma izpildes. Tiekot novērsta arī iespējamība, ka apcietinātais varētu censties ar prettiesiskām darbībām ietekmēt cietušos un lieciniekus. Sabiedrība varot gūt pārlicību par to, ka tiks pieņemts objektīvs nolēmums, kas taisnīgi noregulēs krimināltiesiskās attiecības. Visbeidzot, ar apstrīdētajā likuma normā ietverto pamattiesību ierobežojumu tiekot novērsta arī iespējamība, ka apcietinātais, izmantojot datoru ar pieeju internetam, varētu apdraudēt kārtību un drošību apcietinājuma vietā. Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības tiekot ierobežotas tikai uz apcietinājuma piemērošanas laiku, šāda drošības līdzekļa piemērošanas laiks esot ierobežots ar likumu, un apcietinātajiem tiekot nodrošināti alternatīvi sazināšanās un nodarbinātības veidi.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – atbildes rakstā norāda, ka apstrīdētā noteikumu norma atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Kriminālprocesa likums un Apcietinājumā turēšanas kārtības likums atsevišķi neiedalot apcietinātos atkarībā no tā, vai jau ir pieņemts notiesājošs tiesas spriedums un tas vēl nav stājies spēkā. Atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likumam visu apcietināto personu statuss esot vienāds. Līdz ar to, pēc Ministru kabineta ieskata, neesot pamatots Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka apcietinātais, attiecībā uz kuru kriminālprocesā jau ir pieņemts notiesājošs tiesas spriedums, kas vēl nav stājies spēkā, būtu salīdzināms ar personu, kura jau notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā un izcieš brīvības atņemšanas sodu.

Atklātajā cietumā notiesātajiem esot iespēja mācīties vai strādāt pie darba devēja ārpus brīvības atņemšanas iestādes, lai veicinātu viņu integrāciju sabiedrībā. Tāpēc šai notiesāto grupai esot tiesības lūgt atļauju izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, ja tas nepieciešams darbam vai mācībām. Tomēr šī notiesāto grupa esot izņēmums, jo viņu soda izpildes un resocializācijas process jau ievirzījies nobeiguma posmā, kad nepieciešams atjaunot ciešāku saikni ar sabiedrību. Vispār ieslodzītajiem neesot tiesību glabāt datortehniku ar pieeju internetam.

Nododot apcietinātajam lietošanai datortehniku ar pieeju internetam, tiktu ievērojami palielināta iespēja, ka viņš turpinās plānot noziedzīgus nodarījumus, izplatīs nevēlamu ietekmi, tiktu apdraudēta ieslodzītajiem noteikto ierobežojumu ievērošana un ievērojami palielināta kontroles pasākumu nepieciešamība. Tādējādi būtu grūti gūt pilnīgu pārliecību par kontroles pasākumu efektivitāti un to, ka ieslodzījuma vietā noteiktie aizliegumi attiecībā uz tīmekļvietņu saturu vai programmu palaišanu netiks apieti.

Pieteikuma iesniedzējs datortehnikas lietošanu saistot tieši ar interneta lietošanu, kas esot atvērts komunikācijas veids. Mūsdienās internets sevī ietverot arī balss un attēla pārraides iespējas un iespēju dažādas darbības veikt attālināti. Lai gan internetā veicamās darbības esot izsekojamas, kā arī esot iespējams bloķēt dažādas tīmekļvietnes un datorprogrammu uzstādīšanu, tomēr gandrīz neesot iespējams šādu kontroli padarīt pietiekami ātru vai efektīvu. Esot daudz paņēmieni, kā iespējams no minētajiem kontroles pasākumiem izvairīties. Mobilo internetu datorā neesot iespējams kontrolēt citstarp tāpēc, ka normatīvais regulējums neuzliekot sakaru operatoriem pienākumu veikt tīmekļvietņu filtrāciju pēc pieprasījuma.

Apstrīdētā noteikumu norma esot pieņemta pienācīgā kārtībā. Ierobežojums, kas liedz apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, esot noteikts, lai nodrošinātu kārtību un drošību izmeklēšanas cietumā. Apcietinātais datoru varētu izmantot tādu darbību veikšanai, kuras var apdraudēt kriminālprocesa mērķu sasniegšanu, kā arī aizliegtas informācijas iegūšanai vai

liecinieku ietekmēšanai. Tādējādi apstrīdētās noteikumu normas legītīmais mērķis esot sabiedrības drošības un demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība.

Vispārējs aizliegums apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam novēršot jebkādu risku, ka tā varētu tikt izmantota tādu darbību veikšanai, kuras, iespējams, vērstas pret kārtību un drošību ieslodzījuma vietā vai ietekmē kriminālprocesa norisi. Tātad apstrīdētajā noteikumu normā paredzētais pamattiesību ierobežojums esot piemērots līdzeklis legītīmo mērķu – sabiedrības drošības un demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība – sasniegšanai.

Ja apcietinātajam izmeklēšanas cietumā tiktu atļauts izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, izmeklēšanas cietuma administrācijai būtu nepieciešams regulāri pārbaudīt ne tikai to, vai datorā netiek glabāti aizliegti priekšmeti, bet visu tajā esošo informāciju. Datortehnikas, it īpaši tajā esošā satura un ar to veikto darbību pārbaudei būtu nepieciešams ilgs laiks, kā arī apjomīga personāla resursu un tehnisko līdzekļu piesaiste. Līdz ar to apcietinātā glabāšanā esošas datortehnikas un ar to veikto darbību pārbaude būtu saistīta ar nesamērīgu izmeklēšanas cietuma resursu patēriņu, turklāt šāda obligāta pārbaude neizbēgami traucētu arī pašam Pieteikuma iesniedzējam veikt darba pienākumus. Tādējādi neesot citu līdzekļu, ar kuriem apcietinātās personas tiesības tiktu ierobežotas mazāk, bet legītīmie mērķi tiktu sasniegti līdzvērtīgā kvalitātē.

Ministru kabinets vērš uzmanību arī uz to, ka attālināts darbs pašvaldības domes un komiteju sēdēs neesot pieļaujams un neesot tradicionāls darba organizēšanas veids, bet esot iespējams tikai kā izņēmums atsevišķās, konkrētās likumā „Par pašvaldībām” norādītās situācijās. Ilgstoši atrodoties nevis domes telpās, bet citā, turklāt tādā vietā, kur pastāv daudzi ierobežojumi, deputāts nevarot pilnvērtīgi veikt visus savus pienākumus.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – pievienojas Saeimas un Ministru kabineta atbildes rakstos norādītajiem argumentiem un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Likumdevējs esot nošķīris kriminālsoda – brīvības atņemšana – un drošības līdzekļa – apcietinājums – izpildes nosacījumus. Pamats kriminālsoda izpildei un apcietinājuma piemērošanai esot noteikts ar dažādiem likumiem, un to mērķi esot atšķirīgi. Proti, kriminālsoda – brīvības atņemšana – izpildes mērķis esot efektīvi piemērot notiesātajam Kriminālkodeksā paredzētos soda izpildes noteikumus, tādējādi nodrošinot personas resocializāciju un tiesisku uzvedību pēc soda izpildes. Savukārt apcietinājums tiek piemērots, lai nodrošinātu sabiedrības un atsevišķu personu drošību, lai nodrošinātu objektīvu lietas izpēti un objektīva nolēmuma pieņemšanu, kā arī vainīgās personas saukšanu pie kriminālatbildības. Iekams spriedums nav stājies spēkā un kriminālprocess konkrētajā lietā nav noslēdzies, pastāvot iespējamība, ka apsūdzētais varētu to ietekmēt. Apcietinājumu, tāpat kā citus drošības līdzekļus, piemērojot procesa virzītājs, lai novērstu šķēršļus, ko persona varētu radīt kriminālprocesa norisei, kā arī lai nepieļautu jaunu likumpārkāpumu izdarīšanu.

Tiesību normas kopumā neparedzot ieslodzītajiem tiesības glabāt datortechniku vai mobilo sakaru techniku. Vēl jo vairāk, mobilā telefona, tā rezerves daļu un SIM kartes glabāšana un lietošana esot rupjš iekšējās kārtības noteikumu pārkāpums gan izmeklēšanas cietumos, gan brīvības atņemšanas soda izciešanas vietās. Minētie ierobežojumi saskanot ar normām, kas paredz sarakstes un telefonsarunu kontroli kā vienu no režīma nodrošināšanas pasākumiem ieslodzījuma vietās.

Izmeklēšanas cietuma darbinieki kontrolējot apcietinātā saraksti un telefonsarunas. Ja korespondences vai telefonsarunas saturs apdraud citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību, patiesības noskaidrošanu kriminālprocesā, kā arī ieslodzījuma vietu drošību, korespondenci aizturot vai telefonsarunu pārtraucot un apcietinātajam paskaidrojot, kāds ir korespondences aizturēšanas vai sarunas pārtraukšanas iemesls. Šādas darbības neesot iespējams īstenot tad, ja sarakste notiek internetā vai izmantojot internetā pieejamos saziņas līdzekļus.

Normatīvie akti stingri regulējot apcietinātā nodarbinātības procesu – tā mērķi, pieļaujamos nodarbinātības veidus un citus jautājumus. Nodarbinātība,

tāpat kā vispārējās, profesionālās un interešu izglītības apguve, izglītojoši pasākumi un psiholoģiskā aprūpe, esot apcietinātā sociālās rehabilitācijas līdzekļi. Ieslodzītās personas darbs esot vērtējams kā sociāli lietderīga aktivitāte, kuras primārais mērķis esot nevis ienākumu gūšana sadzīves vajadzību apmierināšanai, bet gan sociālās rehabilitācijas iespēju pavēršana, lai šī persona nezaudētu savas sociālās prasmes un darba iemaņas. No apcietinājuma jēgas izrietot tas, ka apcietinātās personas iespējas turpināt savu nodarbošanos un saglabāt esošo darbavietu ir būtiski ierobežotas, proti, apcietinātajam neesot tādu pašu tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai, kādas esot brīvībā esošām personām.

6. Pieaicinātā persona – Ieslodzījuma vietu pārvalde – pievienojas Saeimas un Ministru kabineta atbildes rakstos norādītajiem argumentiem un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

7. Pieaicinātā persona – Ģenerālprokuratūra – uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam esot leģitīmi mērķi – citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība, tāpat ierobežojums esot samērīgs ar tā leģitīmajiem mērķiem.

Tiesību normas, kas reglamentē apcietinājumā turētas personas tiesības, ja šīs personas apcietinājumā ievietošanas un atrašanās pamats ir attiecīga drošības līdzekļa piemērošana kriminālprocesā, neesot skatāmas atrauti no krimināltiesību sfēras, kurā valsts īsteno savu pienākumu nodrošināt sabiedrisko drošību un panākt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Ievērojot normatīvajos aktos noteikto, vajagot atzīt, ka drošības līdzekļa piemērošana nav personas sodīšana.

Ar apstrīdētajām normām liedzot apcietinātajiem lietot personisko datortehniku ar pieeju internetam, viņiem tiekot ierobežotas saziņas tiesības.

Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likumu apcietinātajam esot tiesības ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma sazināties rakstveidā, kā arī ne retāk kā reizi nedēļā izmantot izmeklēšanas cietuma tālruni. Šādu saziņu ierobežojošu pasākumu mērķis esot novērst ieslodzījuma vietu vai sabiedrības drošības apdraudējumus. Tāpat esot jāņem vērā, ka pirms galīgā nolēmuma spēkā stāšanās konkrētajā kriminālprocesā apcietinātajai personai ir tiesības tikties un sazināties ar citām personām, tomēr šīs tiesības ir ierobežotas ar procesa virzītāja atļaujas nepieciešamību. No tā varot secināt, ka likumā paredzēto saziņas tiesību izmantošanas apjoms un kārtība nav piemērota attālināta darba veikšanai, bet apcietinājums kā drošības līdzeklis jau pats par sevi liedz apcietinātajam brīvu un nekontrolētu saziņu ar citām personām.

Lēmums par saziņas atļaušanu tiekot pieņemts, ievērojot apcietinājuma kā drošības līdzekļa piemērošanas tiesiskos pamatus, kas katrā kriminālprocesā varot būt atšķirīgi, citstarp arī tādi, kas nepieļauj apcietinātā saziņu ar citām personām. Neesot pamatoti apcietināto, kuram apcietinājums ir piemērots vienlaikus ar notiesājošu tiesas spriedumu, pielīdzināt notiesātajai personai, kas sodīta ar brīvības atņemšanu, jo pirmajā gadījumā vēl turpinoties lietas izskatīšana pēc būtības. Līdz ar to apcietinātā persona varot censties ar prettiesiskām metodēm traucēt tiesas procesa norisi, ietekmēt lieciniekus vai cietušos nolūkā panākt sev labvēlīgu lietas iznākumu, tādējādi aizskarot cietušo personu tiesības uz taisnīgu kriminālprocesa noregulējumu, kā arī ietekmēt liecinieku tiesības un pienākumu sniegt patiesu liecību, turpretī notiesātajai personai tas vairs neesot iespējams.

Minēto iemeslu dēļ normatīvā bāze, kas paplašinātu tiesības atbilstoši pieteikumā ierosinātajam un vienlaikus garantētu visu apcietinājumā turēto apsūdzēto personu nekontrolētu nodrošināšanu ar saziņas līdzekļiem, varētu nelabvēlīgi ietekmēt kriminālprocesa mērķa sasniegšanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu atsevišķos kriminālprocesos.

8. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam esot leģitīmi mērķi – citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība. Pēc tiesībsarga ieskata, ierobežojums izriet no apcietinājuma būtības un tā izpildes režīma un ir samērīgs. Tiesības izvēlēties nodarbošanos Satversmes 106. panta pirmā teikuma izpratnē apcietinātajai personai esot ierobežotas un ietverot tikai tādu darbu, kādu ir iespējams veikt izmeklēšanas cietumā. Tāpat šādam darbam vajagot būt atbilstošam un samērojamam ar apcietinājuma mērķi un būtību, kā arī savienojamam ar apcietinājuma izpildes priekšnoteikumiem un režīmu izmeklēšanas cietumā, turklāt praktiski izpildāmam.

Apcietinātajam esot pienākums ievērot izmeklēšanas cietumā noteikto dienas kārtību, ko apstiprinot izmeklēšanas cietuma priekšnieks. Pieteikuma iesniedzējs esot lūdzis atļauju izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam katru darba dienu no plkst. 9.00 līdz 18.00, taču šāds ilgums neesot savienojams ar apcietinājuma izpildi. Atrašanās apcietinājumā izmeklēšanas cietumā nozīmējot to, ka personai obligātā kārtā vienlīdzīgi ar citiem apcietinātajiem ir jāievēro izmeklēšanas cietumā noteiktā dienas kārtība, bet ne pašvaldības domes noteiktais darba laiks.

Personas tiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis būtu datortehnikas ar pieeju internetam regulāra kontrole un pārbaude, tomēr šāds līdzeklis uzliktu ieslodzījuma vietai nesamērīgu slogu, turklāt ietekmētu arī citu apcietināto personu tiesības, kuru īstenošanas iespējas neapšaubāmi esot atkarīgas no ieslodzījuma vietas personāla resursiem.

Neesot noliedzams tas, ka internetam sabiedrībā ir arvien lielāka nozīme, tas esot veids, kādā persona var ātri iegūt sev nepieciešamo informāciju, tostarp tādu, kura nepieciešama savu tiesību un interešu aizsardzībai. Līdz ar to esot saprotams, ka jautājums par piekļuvi internetam ieslodzījuma vietās aktualizēsies arvien vairāk. Tomēr katra situācija būtu jāvērtē gan individuāli, gan arī kopsakarā ar valsts iespējām nodrošināt atbilstošu kontroli un uzraudzību.

9. Pieaicinātā persona – biedrība „Latvijas Pašvaldību savienība” – norāda, ka Pašvaldības domes deputāta statusa likums izsmeļoši paskaidro gan deputāta tiesības, gan pienākumus, gan viņa darbības garantijas. Lai arī likums skaidri nenosakot, kā rīkoties pašvaldības deputātam, ja viņš ir apcietināts, tomēr likumi esot piemērojami atbilstoši to jēgai.

Apcietinājums esot individuāls drošības līdzeklis, līdz ar to tiesai arī katrs individuāls gadījums būtu jāvērtē atsevišķi. Apcietinājuma nosacījumiem vajadzētu būt tādiem, lai būtu novērsti draudi, ko persona varētu radīt sabiedrības drošībai, tomēr nevajadzētu pārmērīgi ierobežot personas tiesības turpināt izraudzīto nodarbošanos, tostarp pildīt pašvaldības deputāta amatu. Neapšaubot atbildes rakstos pausto par to, ka personiskās datortehnikas ar pieeju internetam lietošanas uzraudzībai un pielāgošanai varētu būt nepieciešami papildu līdzekļi, kā arī šī iespēja varētu tikt izmantota, lai kavētu kriminālprocesa gaitu, esot jāapsver, vai nav citu veidu, kā varētu nodrošināt apcietinājumā esošas personas tiesības piedalīties attālinātajās domes un tās komiteju sēdēs.

Jau kopš 2012. gada notiekot tiesu modernizācijas process, lai tiesas sēdes varētu notikt attālināti, videokonferences formā. Videokonferenču nodrošināšanai nepieciešamās iekārtas esot arī ieslodzījuma vietās. Tādējādi esot jāapsver iespēja šīs ierīces izmantot arī tādēļ, lai nodrošinātu pašvaldības deputāta attālināto piedalīšanos sēdēs.

Pašvaldības deputāti savu pienākumu tikties ar iedzīvotājiem pildot dažādi – gan pieņemot tos klātienē pašvaldības telpās, gan citādos veidos. Apmeklētāju pieņemšana tiekot regulēta, norādot konkrētu laiku vai par to vienojoties. Atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma normām apmeklējumi esot pieļaujami kontrolētos apstākļos ar cietuma priekšnieka atļauju un apcietinātais varot tikties arī ar tādām personām, kuras nav viņa radnieki, laulātais, bērni un personas, ar kurām ir bijusi kopīga mājāsaimniecība. Apcietinātajai personai esot tiesības arī uz korespondenci. Tas nozīmējot, ka apcietinātais, lai iepazītos ar pašvaldības domes vai komitejas sēdes darba kārtību, sēdē izskatāmajiem jautājumiem un paskaidrojošajiem materiāliem, var izmantot arī pasta starpniecību.

10. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes profesore *Dr. sc. pol. Iveta Reinholde* – norāda, ka atbilstoši Eiropas vietējo pašvaldību hartas 7. pantam pašvaldības tiek aicinātas iespēju robežās nodrošināt savus deputātus ar viņu pienākumu izpildei nepieciešamajām telpām, iekārtām un tehnisko atbalstu neatkarīgi no viņu politiskās piederības. Minētā regulējuma mērķis esot, mudinot valstis nodrošināt pašvaldību deputātiem pienācīgus darba apstākļus, motivēt iedzīvotājus kandidēt vēlēšanās un tādējādi attīstīt vietējo demokrātiju. Tomēr atbalsts vietējās demokrātijas attīstībai nevarot būt bezgalīgs un vietējām vēlētajām amatpersonām esot virkne ierobežojumu. Eiropas vietējo pašvaldību hartas mērķis esot panākt, lai ievēlētajām pašvaldības amatpersonām atlīdzība tiktu noteikta, ievērojot vienlīdzības principu un publiskā sektora atlīdzības principus. Pašvaldības deputāti esot iekļaujami sociālās aizsardzības sistēmā, ievērojot nacionālajos tiesību aktos noteikto un vienlīdzīgi ar citās jomās un nozarēs nodarbinātajiem. Ja, balstoties uz objektīviem tiesiskiem apsvērumiem, nacionālajos tiesību aktos ir noteikti ierobežojumi deputāta pienākumu izpildei, tad šie ierobežojumi esot ievērojami tad, ja iestājas attiecīgie apstākļi. Arī konkrētās lietas kontekstā uz pašvaldības deputātiem esot attiecināma vienlīdzīga attieksme, proti, tāda pati attieksme kā pret visām citām konkrētiem ierobežojumiem pakļautām personām. Tātad pašvaldības domē ievēlēta persona, atrodoties apcietinājumā, tiekot pakļauta tādiem pašiem ierobežojumiem, kādi noteikti apcietinātām personām neatkarīgi no dzimuma, nodarbošanās vai citiem apsvērumiem, ja šie ierobežojumi ir tiesiski pamatoti.

Secinājumu daļa

11. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam, jo tās liedzot apcietinātajam izmantot un glabāt pie sevis individuālai lietošanai personisko datortehniku ar pieeju internetam, kas nepieciešama pašvaldības deputāta amata pienākumu pildīšanai.

Apstrīdētā likuma norma paredz, ka apcietinātajam ir tiesības izmantot un glabāt pie sevis individuālai lietošanai atļautās mantas – personisko mazgabarīta sadzīves tehniku – televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli) un tam pievienojamās videospēles, kā arī ledusskapi, ūdens sildāmās ierīces, radiouztvērēju (bez balss ieraksta iespējām). Kopējais individuālajā lietošanā izmantojamās sadzīves tehnikas svars nedrīkst pārsniegt 30 kilogramus.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 4. panta pirmās daļas pirmais teikums noteic, ka apcietinājumu izpilda izmeklēšanas cietumā. Savukārt minētā likuma 4. panta otrā daļa paredz, ka izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumus reglamentē Ministru kabinets.

Noteikumi Nr. 800 paredz izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumus, un to 4. pielikumā ir noteikti priekšmeti un pārtikas produkti, kurus apcietinātajam ir tiesības glabāt. Apstrīdētā noteikumu norma ļauj apcietinātajam glabāt mazgabarīta televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli), televizoram pievienojamās videospēles, mazgabarīta ledusskapi un radiouztvērēju. Tādējādi apstrīdētās normas nosaka to personisko mazgabarīta sadzīves tehniku, kuru apcietinātais dienas kārtībā noteiktajā laikā var lietot kamerā un koplietošanas telpās, – personisko radiouztvērēju, ledusskapi, ūdens sildāmo ierīci, televizoru un tam pievienojamās videospēles.

Līdz ar to secināms, ka gan apstrīdētā likuma norma, gan apstrīdētā noteikumu norma nosaka tos priekšmetus, kurus apcietinātajam ir tiesības glabāt, un abas apstrīdētās normas liedz apcietinātajam glabāt personisko datortehniku ar pieeju internetam.

Tāpēc Satversmes tiesa izskatāmajā lietā izvērtēs apstrīdēto normu kā vienota regulējuma atbilstību Satversmei.

12. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar viņam Satversmes 101. panta pirmajā teikumā garantētās pamattiesības, proti, tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, un Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās pamattiesības, proti, tiesības izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Līdz ar to Satversmes tiesai izskatāmajā

lietā ir jāizvērtē Satversmes 101. panta pirmā teikuma un 106. panta pirmā teikuma tvērums.

12.1. Satversmes 101. panta pirmais teikums nosaka: „Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.”

Satversmes 101. pants garantē ikvienam pilntiesīgam Latvijas vai ikvienas citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonim tiesības Pašvaldības domes vēlēšanu likumā noteiktajā kārtībā piedalīties pašvaldību vēlēšanās un tādējādi rada priekšnoteikumus tam, lai minētās personas varētu piedalīties pašvaldības darbībā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 14. punktu*). Ar pilsoņa piedalīšanos pašvaldības darbībā visupirms saprotamas tiesības piedalīties pašvaldības domes izveidošanā, balsojot un kandidējot vēlēšanās (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-24-03 13. punktu*). Valstij ir pienākums ne tikai garantēt pilsonim formālas tiesības piedalīties, bet arī radīt priekšnoteikumus tam, lai pilsonis varētu piedalīties valsts un pašvaldības darbībā, turklāt apzināti un izprotot piedalīšanās būtību (*sk.: Kusiņš G. 101. panta komentārs. Grām.: Balodis R. (zin. red.) Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 384.–385. lpp.*).

Satversmes 101. pants citstarp ietver pašvaldības principu un rada tiesisku pamatu pašvaldību institucionālai pastāvēšanai un funkcionālai darbībai. Atbilstoši šim principam pašvaldība institucionālajā aspektā ir īpaša valsts pārvaldes jeb publisko lietu pārvaldīšanas forma – pašpārvalde –, kuras augstākais orgāns – dome – ir demokrātiski tieši leģitimēts, proti, pilsoņu ievēlēts. Savukārt funkcionālajā aspektā valsts pārvalde atbilstoši demokrātijas principam un pašvaldības principam ir organizējama subsidiāri – nozīmīgu vietēja rakstura vajadzību un interešu pārvaldīšana nododama pēc iespējas tuvāk pašiem iedzīvotājiem, viņu organizētai pašvaldībai (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-32-05 11. punktu*). Pašvaldības lēmējorgāns – dome – tiek ievēlēts atbilstoši Pašvaldības domes vēlēšanu likumam (*sk. Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 1. pantu*).

Pašvaldības dome sastāv no deputātiem, kuru tiesības un pienākumi noteikti Pašvaldības domes deputāta statusa likumā (*sk. Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 9. un 10. pantu*).

Pašvaldības domes deputāts ir konkrētās pašvaldības teritorijas iedzīvotāju priekšstāvis. Pašvaldības domes deputāts pārstāv attiecīgās teritorijas iedzīvotājus kā kopumu, nevis atsevišķu iedzīvotāju individuālās intereses. Deputāts nav padots nedz savai partijai, nedz citām organizācijām, bet tikai savai paša apziņai par pašvaldības iedzīvotāju interesēm (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-32-05 19. punktu*).

Tādējādi pašvaldības deputāts pieņem lēmumus pašvaldības iedzīvotāju interesēs. Deputāta amata pienākumu izpilde un tiesību izmantošana ir publiskās varas izmantošana sabiedrības labā, un pašvaldības deputāta amats ir publiski tiesisks amats.

Līdz ar to secināms: ja persona ir ievēlēta pašvaldības domē, tad Satversmes 101. pants attiecināms arī uz tiesībām pildīt pašvaldības deputāta amatu.

12.2. Satversmes 106. panta pirmais teikums nosaka: „Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavieta atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”

Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi, ka Satversmes 106. panta pirmais teikums tieši negarantē tiesības uz darbu, bet gan tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavieta. Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos ietver arī tādu būtisku elementu kā tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, kas savukārt ietver tiesības turpināt šo nodarbošanos arī nākotnē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.2. punktu un 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 12. punktu*). Tiesībās brīvi izvēlēties nodarbošanos ietilpst arī tiesības šo nodarbošanos faktiski veikt, proti, nebūtu nozīmes aizsargāt personas tiesības izvēlēties nodarbošanos, ja tā šo nodarbošanos valsts noteiktu ierobežojumu dēļ nevarētu veikt. Nodarbošanās brīvība garantē paša indivīda atbildīgu eksistenci un personības attīstību un noteic sociālo statusu (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 27. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2021-27-01 15. punktu*). Nodarbinātība vienmēr ir gan personas

nepieciešamība, gan brīvība, un šie aspekti nav nošķirami (*sk.: Schneider H. P. Artikel 12 GG – Freiheit des Berufs und Grundrecht der Arbeit. Der Verwaltungsvorbehalt. Berlin; New York: de Gruyter, 1985, S. 15*). Ar Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertu jēdzienu „nodarbošanās” saprotams tāda veida darbs, kas prasa atbilstošu sagatavotību un kas ir cilvēka eksistences avots, kā arī profesija, kas cieši saistīta ar katra indivīda personību kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 6. punktu*). Jēdziens „nodarbošanās” attiecināms uz nodarbinātību gan publiskajā, gan privātajā sektorā, turklāt arī uz tādām profesijām, kurās darba tiesiskās attiecības netiek dibinātas uz Darba likumā regulētā darba līguma pamata (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2003-12-01 7. punktu un 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 12. punktu*). Valstij ir pienākums atturēties no tādu tiešu vai netiešu apstākļu radīšanas, kuri traucētu personai īstenot tās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos (*sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 12. punktu*).

Tādējādi Satversmes 106. pants aizsargā arī personas tiesības pildīt pašvaldības deputāta amatu.

12.3. Satversmes tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa: ja ir apstrīdēta tiesību normu atbilstība vairākām Satversmes normām, tad Satversmes tiesai, ņemot vērā izskatāmās lietas būtību, ir jānosaka efektīvākā pieeja to satversmības izvērtēšanai (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 14.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs apcietinājuma piemērošanas brīdī bijis pašvaldības domes deputāts un līdz pat 2021. gada 1. jūlijam – arī pašvaldības domes priekšsēdētājs, savukārt 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanās Pieteikuma iesniedzējs atkārtoti ievēlēts pašvaldības domē. Pieteikuma iesniedzējam piemērots apcietinājums no 2021. gada 22. februāra līdz 2022. gada 25. februārim. Pieteikuma iesniedzējam, atrodoties apcietinājumā, nebija atļauts izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam attālinātai pašvaldības domes deputāta un priekšsēdētāja pienākumu pildīšanai. Tādējādi Satversmes tiesa

secina, ka apstrīdētajās normās noteiktais ierobežojums attiecas uz tiesībām pildīt pašvaldības deputāta amatu.

Apkopojot visu iepriekš minēto, secināms, ka izskatāmajā lietā ir apstrīdēta tādu tiesību normu atbilstība Satversmei, kuru dēļ apcietinātā persona nevar attālināti piedalīties pašvaldības domes un tās komiteju sēdēs. Satversmes 101. panta pirmajā teikumā un 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības aptver arī tiesības pildīt pašvaldības domes deputāta amatu. Tādējādi izskatāmajā lietā Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 101. panta pirmajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu.

Līdz ar to izskatāmajā lietā Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 101. panta pirmajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu.

13. Pašvaldības domes darbs notiek sēdēs un komitejās. Domes sēdē izskata lēmumus un priekšlikumus, kurus iesniedz citstarp domes priekšsēdētājs, domes komitejas un domes deputāti. Lēmumi domes sēdē tiek pieņemti balsojot (*sk. likuma „Par pašvaldībām” 22., 33. pantu un 34. panta trešo daļu*). Ikvienam deputātam ir balsstiesības visos jautājumos, kurus izskata domes sēdēs, tostarp arī tiesības piedalīties debatēs, uzdot jautājumus un sniegt uzziņas (*sk. Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 5. pantu*). Tāpat ikvienam domes deputātam ir jābūt vismaz vienas domes komitejas loceklim (*sk. likuma „Par pašvaldībām” 55. panta pirmo daļu*).

Domes sēde var notikt, ja tajā piedalās vairāk nekā puse no domes deputātiem. Domes (domes komitejas) priekšsēdētājs var noteikt, ka sēdes norisē tiek izmantota videokonference (attēla un skaņas pārraide reālajā laikā), ja šāda iespēja ir noteikta pašvaldības nolikumā un ja domes deputāts sēdes laikā atrodas citā vietā un veselības stāvokļa vai komandējuma dēļ nevar ierasties domes sēdes norises vietā, kā arī tad, ja attiecīgajā teritorijā ir izsludināta ārkārtējā situācija vai valsts noteikusi pulcēšanās ierobežojumus. Domes deputāts uzskatāms par klātesošu domes (domes komitejas) sēdē un tiesīgs piedalīties balsošanā, neatrodoties sēdes norises vietā, ja viņš reģistrējies dalībai domes (domes

komitejas) sēdē pašvaldības nolikumā noteiktajā kārtībā, viņam ir nodrošināta tehniska iespēja piedalīties sēdē ar videokonferences palīdzību un nodrošināta elektroniskā balsošana tiešsaistē (*sk. likuma „Par pašvaldībām” 34. panta pirmo un otro daļu un 56. panta otro daļu*).

Ventspils pilsētas dome, pamatojoties uz likuma „Par pašvaldībām” 34. panta pirmo un otro daļu un 56. panta otro daļu, 2020. gada 13. novembrī pieņēma saistošos noteikumus Nr. 18 „Grozījumi Ventspils pilsētas domes 2007. gada 23. aprīļa saistošajos noteikumos Nr. 3 „Ventspils pilsētas pašvaldības nolikums””. Ar šiem noteikumiem Ventspils pilsētas domes 2007. gada 23. aprīļa saistošajos noteikumos Nr. 3 „Ventspils pilsētas pašvaldības nolikums” tika noteikta iespēja noturēt attālinātās domes un domes komiteju sēdes, kā arī noteikta kārtība, kādā sēdes dalībnieks var reģistrēties attiecīgajai sēdei un balsot tajā.

Līdz ar to domes un tās komiteju sēdes notiek klātienē, bet iespēja domes un tās komiteju sēžu norisē izmantot videokonferenci ir paredzēta tikai kā izņēmums likumā „Par pašvaldībām” norādītās situācijās. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka būtu varējis piedalīties domes un tās komiteju sēdēs attālināti laikā, kad attiecīgajā teritorijā bija izsludināta ārkārtējā situācija vai valsts noteikusi pulcēšanās ierobežojumus.

Visā laika periodā, kamēr Pieteikuma iesniedzējs atradās apcietinājumā, valstī bija noteikti pulcēšanās ierobežojumi Covid-19 infekcijas izplatības dēļ (*sk. Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikums Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” un 2021. gada 28. septembra noteikums Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”*) un noteikta ārkārtējā situācija (*sk. Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumu Nr. 655 un 2021. gada 9. oktobra rīkojumu Nr. 720*). Tāpat laika periodā, kamēr Pieteikuma iesniedzējs atradās apcietinājumā, vairākas Ventspils valstspilsētas domes un tās komiteju sēdes notika attālināti, izmantojot videokonferenci (*sk.: www.ventspils.lv*).

Saskaņā ar Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktu deputāta pilnvaras citstarp izbeidzas pirms termiņa ar dienu, kad likumīgā spēkā ir stājies deputātu notiesājošs tiesas spriedums. Savukārt saskaņā

ar minētā likuma 4.¹ panta pirmo daļu gadījumā, kad deputāts Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā piemērota procesuālā piespiedu līdzekļa vai veselības stāvokļa dēļ trīs mēnešus pēc kārtas nav piedalījies domes sēdēs, viņa pilnvaras var apturēt, pieņemot attiecīgu domes lēmumu, vai tās tiek apturētas, ja to pieprasa tā kandidātu saraksta iesniedzējs, no kura attiecīgais deputāts ievēlēts domē.

Tas nozīmē, ka pašvaldības domes deputāts līdz brīdim, kad stājies spēkā notiesājošs spriedums, jebkurā kriminālprocesuālajā stadijā saglabā savas pilnvaras un drošības līdzekļa – apcietinājuma – piemērošana viņam neliedz saglabāt pašvaldības deputāta pilnvaras.

Tādējādi var secināt, ka apstrīdētās normas ierobežo pašvaldības deputāta tiesības piedalīties attālinātās domes, tās komiteju, kā arī citu tās institūciju sēdēs, kurās pašvaldība viņu ir ievēlējusi vai apstiprinājusi, kā arī šajās sēdēs izteikties un balsot. Apstrīdētās normas, liedzot izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, ierobežo pašvaldības deputāta iespēju attālinātās domes un tās komiteju sēdēs izteikties, tai skaitā plašāk pamatot savus priekšlikumus vai uzdodamos jautājumus, kā arī uzdot jautājumus un iegūt informāciju. Pašvaldības deputātam tiek liegtas nozīmīgākās tiesības, kas saistītas ar viņa dalību pašvaldības darbā, proti, tiesības piedalīties pašvaldības domes un tās komiteju sēdēs, izmantojot savas balsstiesības.

Tādējādi apstrīdētās normas ierobežo personai Satversmes 101. panta pirmajā teikumā un 106. panta pirmajā teikumā garantētās tiesības pildīt pašvaldības domes deputāta amatu.

14. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitāti, jānoskaidro, vai tas ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 14. punktu*).

15. Lai izvērtētu, vai Satversmes 101. panta pirmajā teikumā un 106. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, Satversmes tiesai jānoskaidro:

1) vai likums ir pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;

2) vai likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;

3) vai likums ir pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-18-01 16. punktu un 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 14. punktu*).

Pamattiesību ierobežojumam jābūt noteiktam tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-29-01 19. punktu un 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 14. punktu*). Tomēr tikai būtiski procedūras pārkāpumi ir pamats tam, lai atzītu, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 7. janvāra sprieduma lietā Nr. 2021-06-01 16. punktu*).

Apcietinājumā turēšanas kārtības likums sākotnēji tika pieņemts tobrīd spēkā bijušā Satversmes 81. panta kārtībā kā Ministru kabineta 2006. gada 11. aprīļa noteikumi Nr. 288 „Apcietinājumā turēšanas kārtības likums”. No Saeimas likumdošanas datubāzē pieejamās informācijas izriet, ka Ministru kabinets šos noteikumus 2006. gada 18. aprīlī iesniedzis izskatīšanai Saeimā. Šie Ministru kabineta noteikumi kā likumprojekts atbilstoši Saeimas kārtības rullim tika izskatīti Saeimā trijos lasījumos un pieņemti trešajā lasījumā 2006. gada 22. jūnijā. Apcietinājumā turēšanas kārtības likums tā sākotnējā redakcijā 2006. gada 4. jūlijā tika izsludināts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Arī likums „Grozījumi Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā”, ar kuru apstrīdētā likuma norma tika izteikta šajā lietā izskatāmajā redakcijā, tika izskatīts Saeimā trijos lasījumos, 2011. gada 28. jūlijā izsludināts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” un 2011. gada 11. augustā stājās spēkā.

Ministru kabinets Noteikumus Nr. 800 pieņēma 2007. gada 27. novembrī, tie 2007. gada 30. novembrī tika publicēti oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” un 2007. gada 1. decembrī stājās spēkā. Ministru kabineta 2011. gada

1. novembra noteikumi Nr. 848 „Grozījumi Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumos Nr. 800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi””, ar kuriem apstrīdētā noteikumu norma tika izteikta pašlaik spēkā esošajā redakcijā, 2011. gada 8. novembrī tika publicēti oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” un 2011. gada 9. novembrī stājās spēkā.

Lietas dalībnieki un pieaicinātās personas nav izteikuši iebildumus pret apstrīdēto normu pieņemšanas un izsludināšanas kārtību, un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas un izsludinātas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, kā arī ir pieejamas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka, lai arī apstrīdētās normas formāli ir pieņemtas, ievērojot pienācīgo kārtību, tās neatbilst labas likumdošanas principam, jo Saeima un Ministru kabinets neesot reaģējuši uz sociālās realitātes un tehnoloģiju attīstību, kā arī Covid-19 pandēmijas sekām un neesot apsvēruši iespēju ļaut apcietinātajiem strādāt attālināti, izmantojot personisko datortehniku ar pieeju internetam.

Savukārt Saeima norādījusi, ka šis arguments ir vērtējams, pārbaudot Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību ierobežojuma atbilstību Satversmei pēc būtības.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir secinājusi, ka likumdevēja pienākums gādāt par pamattiesību efektīvu aizsardzību, ievērošanu vai nodrošināšanu nevar tikt uzskatīts par pilnībā izpildītu līdz ar attiecīgā tiesiskā regulējuma pieņemšanu vai spēkā stāšanos. Likumdevējam arī pēc tiesību normu spēkā stāšanās ir iespēja robežās jāseko līdzi tam, vai tiesību piemērošanas praksē šīs normas patiešām efektīvi pilda savu uzdevumu. Ja tiek konstatēts, ka tiesību piemērošanas praksē tiesību normas nefunkcionē, tad ir nepieciešams tās pilnveidot. Likumdevējam ir pienākums pēc zināma termiņa vēlreiz apsvērt, vai attiecīgais tiesiskais regulējums joprojām ir efektīvs, piemērots un nepieciešams un vai tas nebūtu kādā ziņā pilnveidojams (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 9. punktu*).

Apstrīdētās normas nav grozītas vai atkārtoti izvērtētas jau vairāk nekā desmit gadus, tomēr no Saeimas un Ministru kabineta atbildes rakstiem var secināt, ka apstrīdētās normas, pēc to ieskata, joprojām ir efektīvas, piemērotas un nepieciešamas. Tādējādi tas, vai Saeimai un Ministru kabinetam ir no Satversmes izrietošs pienākums ļaut Pieteikuma iesniedzējam apcietinājumā izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, lai piedalītos tādās pašvaldības domes un domes komiteju sēdēs, kuras notiek, izmantojot videokonferenci, ir pārbaudāms, izvērtējot pamattiesību ierobežojumu pēc būtības.

Ievērojot iepriekš minēto, Satversmes tiesa secina, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību, un to pieņemšanas procesā nav konstatējami būtiski likumdošanas procedūras pārkāpumi.

Līdz ar to apstrīdētajās normās ietvertais ierobežojums attiecībā uz tiesībām pildīt pašvaldības domes deputāta amatu ir noteikts ar likumu.

16. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojumam jābūt noteiktam svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad. Ja ir noteikts tiesību ierobežojums, tad pienākums uzrādīt un pamatot šāda ierobežojuma leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. 2018-24-01 13. punktu*).

Saeima norāda, ka apstrīdētā likuma norma ir vērsta uz to, lai nodrošinātu kārtību un drošību apcietinājuma vietā un netraucētu kriminālprocesa norisi. Tādējādi apstrīdētajā likuma normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ir citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 57.–59. lp.*).

Savukārt Ministru kabinets norāda, ka ierobežojums, kas liedz apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, esot noteikts, lai nodrošinātu kārtību un drošību izmeklēšanas cietumā. Apcietinātais datoru varētu izmantot tādu darbību veikšanai, kuras apdraudētu kriminālprocesa mērķu sasniegšanu, kā arī aizliegtas informācijas iegūšanai vai, piemēram,

liecinieku ietekmēšanai. Tādējādi apstrīdētajā noteikumu normā noteiktā ierobežojuma leģitīmais mērķis esot sabiedrības drošības un demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 42. lp.*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka mērķis nodrošināt drošību un kārtību ieslodzījuma vietā ir leģitīms, bet apšaubā to, ka ierobežojums ir nepieciešams sabiedrības drošības aizsardzībai (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 22. lp.*).

Pieaicinātā persona Ģenerālprokuratūra norāda, ka apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ir citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība, savukārt, pēc Tieslietu ministrijas ieskata, šā ierobežojuma leģitīmie mērķi ir citu cilvēku tiesību un demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzība (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 50.–51. lp. un 4. sēj. 116. lp.*).

Satversmes tiesa atzinusi, ka pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība – ir konstatējams gadījumos, kad tiesiskais regulējums aizsargā citas personas no individuāliem šo personu tiesību aizskārumiem (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. decembra sprieduma lietā Nr. 2018-09-0103 13. punktu*).

Savukārt sabiedrības drošības aizsardzība kā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir saistāma ar demokrātiskās valsts iekārtas aizsardzību un tiek atzīta par pieļaujamu galvenokārt tādos gadījumos, kad tiek skarti jautājumi par valsts vai sabiedrības drošības apdraudējumiem. Šādā gadījumā jākonstatē objektīvi pastāvoša vai potenciāli iespējama saikne starp konkrēta tiesiskā regulējuma pieņemšanu un sabiedrības drošības stiprināšanu, drošības apdraudējuma novēršanu vai mazināšanu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 12.2. punktu*).

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka ierobežojumi, kas liedz ieslodzītajam izmantot dažādus priekšmetus, tai skaitā datorus, ir vērsti uz to, lai nodrošinātu kārtību ieslodzījuma vietā un novērstu jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019. gada 18. jūnija sprieduma lietā „Mehmet Resit Arslan and Orhan Bingöl v. Turkey” (pieteikumi Nr. 47121/06, 13988/07 un 34750/07) 60. punktu*).

Satversmes tiesa piekrīt tam, ka liegums apcietinātai personai izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam ir noteikts sabiedrības interesēs, lai novērstu kārtības un drošības apdraudējumus, kā arī nodrošinātu netraucētu kriminālprocesa norisi. Netraucēta kriminālprocesa norise citstarp aizsargā cietušo personu tiesības uz taisnīgu kriminālprocesa norisi, kā arī liecinieku tiesības un pienākumu sniegt patiesu liecību. Šīs aizsargājamās tiesības un intereses ir savstarpēji saistītas un daļēji pārklājas, tāpēc nav aplūkojamas atrauti cita no citas. Tādējādi ar apstrīdētajās normās ietverto pamattiesību ierobežojumu tiek aizsargāta gan sabiedrības drošība, gan citu cilvēku tiesības.

Līdz ar to apstrīdētajās normās ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir legītīmi mērķi – citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība.

17. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda:

- 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt legītīmo mērķi;
- 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, proti, vai legītīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;
- 3) vai ierobežojums ir atbilstošs, proti, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Ja tiek atzīts, ka pamattiesību ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tas neatbilst samērīguma principam un ir prettiesisks (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2006-42-01 11. punktu un 2018. gada 14. decembra sprieduma lietā Nr. 2018-09-0103 18. punktu*).

18. Likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai, ja ar konkrēto regulējumu šis mērķis tiek sasniegts (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 13. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo ar liegumu apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam esot iespējams sasniegt leģitīmos mērķus. Minētajam viedoklim pievienojas arī Saeima, Ministru kabinets un Tieslietu ministrija (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 42., 59.–60. lp. un 3. sēj. 51. lp.*).

Vispārējs aizliegums apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam novērš jebkādu risku, ka tā varētu tikt izmantota tādu darbību veikšanai, kas, iespējams, ir vērstas pret izmeklēšanas cietuma kārtību vai piemērotā drošības līdzekļa – apcietinājuma – mērķiem. Tātad apstrīdētajās normās paredzētais pamattiesību ierobežojums ir piemērots līdzeklis leģitīmo mērķu – sabiedrības drošības un citu cilvēku tiesību aizsardzība – sasniegšanai.

Tādējādi izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai.

19. Pamattiesību ierobežojums ir nepieciešams, ja nepastāv citi līdzekļi, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties personu pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2017-18-01 21.3.2. punktu*).

Saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.3. punktu*). Satversmes tiesas kompetencē ir pārbaudīt to, vai nepastāv alternatīvi līdzekļi, kas personām Satversmē noteiktās pamattiesības aizskartu mazāk (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 19. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka leģitīmos mērķus iespējams sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Mazāk ierobežojošs līdzeklis būtu tāds tiesiskais regulējums, kas paredzētu cietuma administrācijai tiesības lemt par atļauju kontrolēti izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, ja apcietinātais iesniedz šādu lūgumu. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka esot

nošķirami gadījumi, kad personai ir piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums – un kriminālprocesā notiek aktīva izmeklēšana, un gadījumi, kad izmeklēšanas darbības jau pabeigtas un persona ir notiesāta, bet spriedums vēl nav stājies spēkā. Proti, ja apcietinājums piemērots pirmstiesas kriminālprocesā, tā mērķis esot nodrošināt netraucētu izmeklēšanas norisi un objektīva nolēmuma pieņemšanu. Savukārt tad, ja apcietinājums kā drošības līdzeklis piemērots personai, kura ir notiesāta, taču spriedums vēl nav stājies spēkā, tā mērķis esot nodrošināt, ka persona neizvairīsies no soda izpildes. Neesot iespējama tāda situācija, ka cietušie un liecinieki, kuri jau nopratināti pirmstiesas procesā un pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā mainītu sniegtās liecības par labu apsūdzētajam un apelācijas instances tiesa piešķirtu ticamību šādām grozītām liecībām. Tādējādi apcietinātais, kuram apcietinājums piemērots ar notiesājošu spriedumu, kas vēl nav stājies spēkā, esot pielīdzināms notiesātai personai un neesot pamata viņam noteikt stingrākus ierobežojumus attiecībā uz nodarbinātību nekā notiesātai personai (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 23.–31. lp.*).

Saeima norāda, ka nepastāv saaudzējošāki līdzekļi, ar kuriem pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus būtu iespējams sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē, jo, piešķirot apcietinātajam tiesības izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, viņam rastos iespēja traucēt kriminālprocesa norisi, turklāt internetā veikto darbību kontrole esot sarežģīta, laikietilpīga un prasītot ne vien papildu cilvēkresursus, bet arī papildu finanšu resursus (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 60. lp.*).

Ministru kabinets uzskata, ka tad, ja apcietinātajam izmeklēšanas cietumā tiktu atļauts lietot personisko datortehniku ar pieeju internetam, izmeklēšanas cietuma administrācijai būtu nepieciešams regulāri pārbaudīt ne tikai to, vai datorā netiek glabāti aizliegti priekšmeti, bet arī visu tajā esošo informāciju. Datortehnikas, it īpaši tajā esošā satura un ar to veikto darbību pārbaudei būtu nepieciešams ilgs laiks, kā arī apjomīga personāla resursu un tehnisko līdzekļu piesaiste. Tādējādi neesot citu līdzekļu, ar kuriem apcietinātās personas tiesības tiktu ierobežotas mazāk, bet leģitīmos mērķus varētu sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 43.–46. lp.*).

Saeimas un Ministru kabineta viedoklim, ka nepastāv saudzējošāki līdzekļi pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, pievienojas arī Tieslietu ministrija, Ģenerālprokuratūra un tiesībsargs (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 51.–54. lp. un 4. sēj. 116. un 102. lp.*).

19.1. Apcietinājums ir personas brīvības atņemšana, ko ar izmeklēšanas tiesneša lēmumu vai tiesas nolēmumu var piemērot aizdomās turētajam vai apsūdzētajam pirms galīgā nolēmuma spēkā stāšanās konkrētajā kriminālprocesā, ja kriminālprocesā iegūtās konkrētās ziņas par faktiem rada pamatotas aizdomas, ka persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, par kuru likums paredz brīvības atņemšanas sodu, un cita drošības līdzekļa piemērošana nevar nodrošināt, ka persona neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu, netraucēs vai neizvairīsies no pirmstiesas kriminālprocesa, tiesas vai sprieduma izpildīšanas (*sk. Kriminālprocesa likuma 271. panta pirmo daļu un 272. panta pirmo daļu*).

Kriminālprocesa likums nosaka papildu gadījumus, kad apcietinājumu var piemērot personai, kura tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, un paredz, ka pamats apcietinājumam var būt tiesas spriedums par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, par kuru piespriests brīvības atņemšanas sods (*sk. Kriminālprocesa likuma 272. panta ceturto daļu*).

Apcietinājuma piemērošana ļauj personu turēt izmeklēšanas cietumā vai speciāli aprīkotās policijas telpās (*sk. Kriminālprocesa likuma 271. panta otro daļu*). Personu var turēt apcietinājumā tikai tik ilgi, cik nepieciešams kriminālprocesa normālas norises nodrošināšanai, bet ne ilgāk, kā par lēmumā par šīs personas atzīšanu par aizdomās turēto vai saukšanu pie kriminālatbildības norādīto noziedzīgo nodarījumu pieļauj Kriminālprocesa likums (*sk. Kriminālprocesa likuma 277.–279. pantu*) un ne ilgāk par maksimālo brīvības atņemšanas termiņu, ko tiesa var piespriest par noziedzīgo nodarījumu, kura izdarīšanā persona ir apsūdzēta, vai par brīvības atņemšanas termiņu, kuru tiesa ar notiesājošu spriedumu ir piespriedusi (*sk. Kriminālprocesa likuma 277. panta desmito daļu*).

Apcietinājumā turēšanas kārtību nosaka Apcietinājumā turēšanas kārtības likums, un tā mērķis ir nodrošināt cilvēktiesību un kriminālprocesa interešu

samērīgu ievērošanu drošības līdzekļa – apcietinājums – izpildē (*sk. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 1. pantu*). Minētais likums regulē kārtību, kādā apcietinātais tiek ievietots izmeklēšanas cietumā, nosaka apcietinātā tiesības un pienākumus, apcietinātā aprūpi, nodrošinājumu, sociālo rehabilitāciju, garīgo aprūpi, audzināšanu un nodarbinātību, kā arī režīma nodrošināšanas pasākumus izmeklēšanas cietumā. Atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likumam visu apcietināto personu statuss ir vienāds.

Satversmes tiesa secina, ka Kriminālprocesa likums un Apcietinājumā turēšanas kārtības likums neiedala apcietinātos atsevišķās grupās atkarībā no tā, vai attiecībā uz viņiem kriminālprocesā jau ir pieņemts notiesājošs tiesas spriedums, bet tas vēl nav stājies spēkā.

Apcietinājuma mērķis ir nodrošināt sabiedrības un atsevišķu personu drošību – lai netiktu izdarīts jauns noziegums un netiktu pieļauts tas, ka persona, kura tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nelikumīgi iejaucas kriminālprocesa gaitā, – un tādējādi nodrošināt objektīvu lietas izpēti un objektīva nolēmuma pieņemšanu, kā arī vainīgās personas saukšanu pie kriminālatbildības (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. 2018-24-01 16. punktu*).

Kriminālprocesa likumā ir noteikta kārtība, kādā tiek izskatītas krimināllietas, un paredzēta to izskatīšana trijās tiesu instancēs. Pirmajā instancē tiek vērtēti visi lietas apstākļi, pārbaudīti un analizēti pierādījumi un lieta tiek izspriesta pēc būtības. Apelācijas instances tiesa pārbauda pirmās instances tiesas nolēmuma pamatotību un tiesiskumu, tostarp apelācijas instances tiesai ir tiesības arī atkārtoti iztaujāt lieciniekus. Apelācijas instances tiesa izspriež lietu pēc būtības, pievienojoties pirmās instances tiesas nolēmuma pamatojumam vai arī taisot jaunu nolēmumu (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.2. punktu un Kriminālprocesa likuma 560. panta otro daļu un 564. pantu*).

Tātad, iekams kriminālprocess konkrētajā lietā nav noslēdzies, pastāv iespējamība, ka persona, kura tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta, varētu to ietekmēt, tādējādi apdraudot kriminālprocesa intereses un krimināltiesisko

attiecību taisnīgu noregulējumu. Ievērojot normatīvajos aktos noteikto, apcietinājums tāpat kā citi drošības līdzekļi ir piemērojams preventīvos nolūkos – lai novērstu šķēršļus, ko persona var radīt kriminālprocesa norisei, kā arī lai nepieļautu jaunu likumpārkāpumu izdarīšanu – noziedzīgas darbības turpināšanu, noziedzīgas darbības izdarīšanu vai citu kriminālprocesā iesaistīto personu ietekmēšanu.

Tādējādi nav pamata juridiski nošķirt apcietinātos atkarībā no tā, kurā kriminālprocesuālajā stadijā apcietinājums tiem piemērots.

19.2. Apstrīdētās normas liedz apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 21. panta trešā daļa noteic, ka izmeklēšanas cietuma priekšnieka lēmums par atteikšanos pieņemt priekšmetus, kurus izmeklēšanas cietumā nav atļauts saņemt ar sūtījumiem un pienesumiem, nav apstrīdams un pārsūdzams. Līdzīgs regulējums paredzēts arī notiesātajiem. Proti, arī notiesātajiem vispār ir liegts izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam (*sk. Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” 43.1. apakšpunktu, 46. punktu, 1. un 11. pielikumu*). Izņēmums ir paredzēts Latvijas Sodū izpildes kodeksa 41. panta sestajā daļā – notiesātajiem, kuri sodu izcieš atklātajos cietumos, ar brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka atļauju ir atļauts glabāt arī personisko datortehniku ar pieeju internetam, ja tā nepieciešama notiesātā izglītības apguves vai nodarbinātības nodrošināšanai, un personisko mobilo telefonu. Notiesāto glabāšanā esošā personiskā datortehnika un mobilais telefons tiek pakļauti pārbaudei. Tomēr šāds izņēmums ir paredzēts tāpēc, ka notiesātajiem, kas izcieš sodu atklātajos cietumos, ir iespēja mācīties vai strādāt pie darba devēja ārpus brīvības atņemšanas iestādes.

Satversmes tiesa atzinusi, ka apcietinājuma kā drošības līdzekļa mērķis ir atšķirīgs no brīvības atņemšanas soda mērķa un tāpat atšķiras arī situācijas, kad tas tiek piemērots. Kā jau iepriekš tika secināts, apcietinājuma mērķis ir nodrošināt sabiedrības un atsevišķu personu drošības aizsardzību, tādējādi veicinot objektīvu lietas izpēti un nolēmuma pieņemšanu, kā arī vainīgās personas saukšanu pie kriminālatbildības. Izskatot lietu pēc būtības, apelācijas instances tiesai ir tiesības

atkārtoti nopratināt personas, kas jau ir sniegušas savas liecības pirmās instances tiesā, ja tiesai rodas pamatotas šaubas par sniegto liecību pilnīgumu vai par apsūdzētā iespējamo vainu inkriminētajā apsūdzībā (*sk. Kriminālprocesa likuma 560. panta otro daļu*).

Savukārt Krimināllikumā paredzēto sodu, tostarp brīvības atņemšanas soda, mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt sodīto personu, kā arī panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumu un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 8.1. punktu*).

Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka apcietinātais, attiecībā uz kuru kriminālprocesā jau ir pieņemts notiesājošs tiesas spriedums, kas vēl nav stājies spēkā, ir salīdzināms ar notiesātu personu, kura izcieš brīvības atņemšanas sodu, nav pamatots.

19.3. Pieteikuma iesniedzējs datortehnikas lietošanu saista tieši ar interneta lietošanu, lai varētu attālināti piedalīties domes un tās komiteju darbā.

Lietā ir Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācijas sniegtā informācija, ka šobrīd tirgū esošo datortehniku ar pieeju internetam varot konfigurēt tā, ka ar to iespējams veikt tikai noteiktas atļautas darbības, proti, atļaut piekļūt tikai dažiem tīmekļa resursiem, liegt instalēt lietojumprogrammas vai veikt izmaiņas sistēmas parametros. Tāpat, ievietojot datortehniku papildu drošības karkasā, esot iespējams nodrošināt to, ka tai nav iespējams pievienot citas iekārtas. Esot pieejami arī tādi risinājumi, ko izmanto tieši ieslodzījuma vietās, lai varētu pārbaudīt lietotāja veiktās darbības gan reāllaikā, gan arī pēc to veikšanas (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 155.–156. lp.*).

Savukārt Ministru kabinets norādījis, ka internets pats par sevi ir atvērts komunikācijas veids. Mūsdienās internets sevī ietver arī balss un attēla pārraides iespējas un iespējas veikt dažādas darbības attālināti. Līdz ar to interneta izmantošanas iespējas ievērojami pārsniedz, piemēram, mobilo telefonu sniegtās iespējas, bet mobilie telefoni ir stingri aizliegti ieslodzījuma vietās. Lai gan internetā veicamās darbības ir izsekojamas, kā arī ir iespējams bloķēt dažādas

tīmekļvietnes un datorprogrammu uzstādīšanu, tomēr gandrīz nav iespējams šādu kontroli padarīt pietiekami ātru vai efektīvu. Ir daudz tādu paņēmieni, kas ļauj no minētajiem kontroles pasākumiem izvairīties. Mobilo internetu datorā nav iespējams kontrolēt citstarp tāpēc, ka normatīvais regulējums neparedz sakaru operatoriem pienākumu veikt tīmekļvietņu filtrāciju pēc pieprasījuma (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 36. lp.*).

Satversmes tiesa secina, ka datortehnikas ar pieeju internetam nodošana apcietinātajam lietošanai var nonākt pretrunā ar drošības līdzekļa – apcietinājuma – mērķi, proti, var tikt apdraudēta ieslodzītajiem noteikto ierobežojumu ievērošana, neļaujot gūt pilnīgu pārliecību par kontroles pasākumu efektivitāti un par to, ka cietumā noteiktie interneta satura vai programmu palaišanas aizliegumi netiks apieti. Šādā gadījumā jēgu zaudē arī citi apcietinātajam noteiktie ierobežojumi, piemēram, tas, ka tiek ierobežoti viņa kontakti ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma vai kontaktēšanās ar šīm personām var notikt tikai likumā atļautajā veidā.

Tāpat, paredzot cietuma administrācijai tiesības lemt par atļauju kontrolēti izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam pēc apcietinātās personas lūguma, būtu nepieciešams nodrošināt gan pielāgotu datortehniku, gan lietojumprogrammas, gan arī apcietinātās personas darbību uzraudzību un kontroli reāllaikā un pēc to veikšanas. Šāda kārtība prasītu ievērojamus gan finanšu resursus, gan cilvēkresursus.

Tādējādi tiesiskais regulējums, kas paredzētu cietuma administrācijai tiesības pēc apcietinātā lūguma lemt par atļauju viņam kontrolēti izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, nevar tikt uzskatīts par saaudzējošāku līdzekli.

Līdz ar to nav saudzējošāku līdzekļu, ar kuriem pamattiesību ierobežojuma legītīmos mērķus varētu sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē.

20. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma atbilstību legītīmajiem mērķiem, jāpārlicinās arī par to, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst

sabiedrība kopumā. Proti, ir jānoskaidro lietā līdzsvarojamās intereses un tas, kurai no šīm interesēm un tiesībām būtu piešķirama prioritāte (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 7. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma esot niecīgs salīdzinājumā ar zaudējumu, kas jāpacieš Pieteikuma iesniedzējam, jo visā apcietinājuma laikā viņš nevarot strādāt, gūt ienākumus un piedalīties ģimenes uzturēšanā. Pilsoņu ievēlētie pašvaldības deputāti esot politiskas amatpersonas, kas ir demokrātiski leģitimētas un pieņem lēmumus savu vēlētāju interesēs. Tātad gadījumā, ja drošības līdzeklis – apcietinājums – piemērots politiskai amatpersonai, tiesas lēmums nevarot tikt vērtēts augstāk par vispārējās vēlēšanās vēlētāju izteikto uzticību šai amatpersonai (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 34.–37. lp.*).

Savukārt Saeima norāda, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma esot ievērojams, jo tiekot novērsta iespējamība, ka apcietinātais varētu traucēt kriminālprocesa norisi vai plānot izvairīšanos no tiesas sprieduma izpildes, kā arī ietekmēt cietušos un lieciniekus. Sabiedrība varot gūt pārlicību par to, ka tiks pieņemts objektīvs nolēmums, kas taisnīgi noregulēs krimināltiesiskās attiecības. Visbeidzot, ar apstrīdētajās normās ietverto pamattiesību ierobežojumu tiekot novērsta arī tāda iespējamība, ka apcietinātais varētu apdraudēt kārtību un drošību apcietinājuma vietā (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 60.–63. lp.*).

Dr. sc. pol. Iveta Reinholde norādījusi, ka konkrētās lietas kontekstā attieksmei pret pašvaldības deputātiem vajagot būt vienlīdzīgai, proti, tādai pašai kā pret visām citām konkrētiem ierobežojumiem pakļautām personām. Pašvaldības domē ievēlēta persona, atrodoties apcietinājumā, tiek pakļauta ierobežojumiem, kas ir noteikti personām apcietinājumā neatkarīgi no dzimuma, nodarbošanās vai citiem apsvērumiem un ja šie ierobežojumi ir tiesiski pamatoti (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 121. lp.*).

Satversmes tiesa secina, ka izskatāmajā lietā personas tiesības pildīt pašvaldības domes deputāta amatu ir jālīdzsvaro ar citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzības interesēm.

20.1. Satversmes 101. pants nostiprina ne vien personas pamattiesības vēlētu pašvaldību un no tām izrietošās tiesības piedalīties publisko lietu pārvaldīšanā ar vēlētu pašvaldību palīdzību, bet arī pašvaldības kā vēlētas pašpārvaldes institūcijas statusu kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 8. punktu*). Šajā pantā ietvertas tiesību piedalīties pašvaldību darbībā īstenošanas veidi nedrīkst būt formāli. Tiem jābūt efektīviem, jo tikai efektīva piedalīšanās atbilst tautvaldības principam (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-24-03 13. punktu*). Viens no primārajiem pašvaldību vēlēšanu mērķiem ir pašvaldības iedzīvotāju pārstāvības orgāna – pašvaldības domes – izveidošana (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 20.2. punktu*). Dome ir demokrātiski tieši leģitimēta, proti, pašvaldības iedzīvotāju ievēlēta. Satversmes 101. pants ir konkretizējams kopsakarā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartu (turpmāk – Harta). Arī saskaņā ar Hartas 3. panta pirmo daļu vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs.

Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 5. panta pirmā daļa noteic deputāta darbības principus, bet 9. panta otrā daļa noteic, ka deputāts savas tiesības īsteno bez īpaša pilnvarojuma. Atbilstoši šā likuma normām pašvaldības domes deputāts ir konkrētās pašvaldības teritorijas iedzīvotāju priekšstāvis. Ikvienam pašvaldības deputātam ir pienākums pārstāvēt pašvaldības iedzīvotāju intereses. No pašvaldības iedzīvotāju interešu pārstāvības pienākuma izriet deputāta pienākums līdzdarboties domes darbā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-32-05 20. punktu*).

Tātad, lai pašvaldības deputāts varētu līdzdarboties domes darbā un pārstāvēt iedzīvotāju intereses, viņam jābūt iespējai pilnvērtīgi īstenot visas savas amata tiesības un pienākumus.

20.2. Drošības līdzeklis – apcietinājums – ir viens no Kriminālprocesa likumā paredzētajiem procesuālajiem piespiedu līdzekļiem un tiek uzskatīts par bargāko un tiesības visvairāk ierobežojošo drošības līdzekli. Proti, apcietinājums ir personas brīvības atņemšana, ko ar izmeklēšanas tiesneša lēmumu vai tiesas nolēmumu Kriminālprocesa likumā paredzētajos gadījumos var piemērot aizdomās turētajam vai apsūdzētajam pirms galīgā nolēmuma spēkā stāšanās konkrētajā kriminālprocesā.

Apcietinājumu piemēro personām, attiecībā uz kurām ir vislielākais risks, ka tās mēģinās traucēt kriminālprocesa gaitu. Apcietinājuma piemērošana ir saistīta ar dažādiem ierobežojumiem, kuri pēc sava rakstura ir objektīvi un reizē arī neizbēgami. Pretējā gadījumā nebūtu nozīmes piemērot apcietinājumu, jo netiktu sasniegts tā mērķis. Apcietinājuma piemērošanas nepieciešamība tiek izvērtēta individuāli, jo jākonstatē tā piemērošanas pamats.

Apcietinājums ir terminēts, un apcietinātai personai ir tiesības lūgt apcietinājuma atcelšanu vai grozīšanu vai turpmākas tā piemērošanas nepieciešamības izvērtēšanu (*sk. Kriminālprocesa likuma 277. un 281. pantu*). Tādējādi arī no apcietinājuma būtības izrietoši tiesību ierobežojumi, tostarp liegums izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, tiek piemēroti tikai noteiktu laiku, kamēr pastāv likumā noteiktais apcietinājuma piemērošanas pamats vai beidzas tā piemērošanas maksimālais termiņš.

20.3. Apcietinājums tiek izpildīts izmeklēšanas cietumā. Izmeklēšanas cietums ir slēgta specifiska vide, kurā vienlaikus var atrasties vairāki simti apcietināto (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 41. lp.*). Apcietinājumā turēšanas kārtības likums reglamentē apcietinātā tiesības un pienākumus, tostarp apcietinātā pienākumu ievērot izmeklēšanas cietumā noteikto dienas kārtību. Dienas kārtība ietver darba laiku un laiku izglītības, audzināšanas un režīma pasākumiem, ēdienreizes, skaitliskās pārbaudes, ikdienas pastaigas, atpūtas laiku, kā arī nepārtrauktu astoņu stundu naktsmieru. Turklāt apcietinātās personas izmeklēšanas cietumā tiek izvietotas kamerās un kameras ietvaros personas tiek vestas pastaigā, ēdienreize tiek nodrošināta visām kamerā ievietotajām personām vienā laikā, tāpat arī skaitliskās pārbaudes notiek vienā laikā. Apcietinātā

pārvietošana uz ārpuskameras aktivitātēm, piemēram, pastaigu, tiek nodrošināta tikai ar izmeklēšanas cietuma darbinieku klātbūtni (*sk. Noteikumu Nr. 800 24. un 25. punktu*).

Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likumu apcietinātajam ir tiesības sazināties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma rakstveidā, kā arī ne retāk kā reizi nedēļā izmantot izmeklēšanas cietuma tālruni. Tāpat apcietinātai personai ir tiesības ar izmeklēšanas priekšnieka atļauju uz vismaz stundu ilgu satikšanos ar citām personām ne retāk kā reizi mēnesī sociāli lietderīgu kontaktu saglabāšanai un veicināšanai (*sk. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 5. un 6. punktu un 13.¹ panta ceturto daļu*).

No pieteikuma saprotams, ka Pieteikuma iesniedzējs Rīgas Centrālcietuma priekšniekam lūdzis atļauju katru darba dienu no plkst. 9.00 līdz 18.00 izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, lai attālināti piedalītos pašvaldības domes un tās komiteju sēdēs (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 3.–4. lp.*).

Deputātam savā vēlēšanu apgabalā ir virkne tiesību, tostarp tiesības būt klāt valsts pārvaldes iestādēs, kad tās izskata jautājumus, kas skar attiecīgās pašvaldības vai viņa vēlēšanu apgabala vēlētajū intereses, kā arī domes vai tās institūciju uzdevumā pārbaudīt pašvaldības kapitālsabiedrību un iestāžu darbu, rīkot tikšanos ar iedzīvotājiem (*sk. Deputāta statusa likuma 9. panta pirmo daļu*). Tāpat deputātam savā vēlēšanu apgabalā ir pienākums piedalīties attiecīgās domes lēmumu izpildes kontrolēšanā, izskatīt iedzīvotāju sūdzības un iesniegumus un sniegt atbildi likumā noteiktajā kārtībā un termiņā, kā arī ne retāk kā reizi divos mēnešos rīkot iedzīvotāju pieņemšanu (*sk. Deputāta statusa likuma 10. pantu*). Atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 34. panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktajam deputāts, neatrodies sēdes norises vietā, nevar piedalīties balsojumos par pašvaldības domes priekšsēdētāja, domes priekšsēdētāja vietnieka, izpilddirektora, izpilddirektora vietnieka, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja vietnieka amatiem izvirzītajām kandidatūrām.

Tādējādi var secināt, ka laiks, kas Pieteikuma iesniedzējam būtu nepieciešams darbam ar datortehniku, izmantojot pieeju internetam, nav

savienojams ar drošības līdzekļa – apcietinājuma – izpildi. Proti, atrašanās apcietinājumā izmeklēšanas cietumā nozīmē to, ka personai obligātā kārtā vienlīdzīgi ar citiem apcietinātajiem ir jāievēro izmeklēšanas cietumā noteiktā dienas kārtība un saziņas tiesību ierobežojumi, bet ne pašvaldības domes noteiktā kārtība vai darba laiks. Apcietinājuma izpildes kārtības ievērošana ir būtisks priekšnosacījums apcietinājuma mērķa sasniegšanai un tiesiskas vides nodrošināšanai izmeklēšanas cietumā.

20.4. No apcietinājuma būtības izrietošie tiesību ierobežojumi, tostarp liegums izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam, nodrošina efektīvu kriminālprocesa norisi, kārtību un drošību apcietinājuma vietā, kā arī aizsargā cietušo un liecinieku tiesības. Šāds tiesību ierobežojums veicina objektīva, uz taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu vērsta nolēmuma pieņemšanu. Ņemot vērā gan to, ka tiklab apcietinājums, kā arī no tā izrietošie citu tiesību ierobežojumi ir terminēti un to piemērošanas nepieciešamība tiek regulāri pārskatīta, gan arī to, ka pašvaldības deputāts, atrodoties apcietinājumā, nevar pilnvērtīgi īstenot visas savas tiesības un pienākumus, Satversmes tiesa secina, ka nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā.

Tādējādi apstrīdētās normas atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punktu un Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” 4. pielikuma 10. punktu

par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš